Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 125. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ЧЕРВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 9, 1953. No. 125. VOL. LXI.

ПРОГРАМА ПРОДУКЦІЇ ВОДНЕВИХ БОМБ В ПОВНОМУ РОЗГАРІ

АМЕРИЦІ ВЖЕ НЕ ВИСТАЧАЄ МІСЦЯ НА СКЛАД АТОМОВОЇ ЗБРОЇ

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії почала повною силою здійснювати програму продукції водневих бомб, на багато разів сильніших від атомових бомб, а атомову зброю вона продукує тепер з такою швидкістю, що вже потребує більше місця на її склад, — заявив голова тієї Комісії Гордон Дін. В своїх свідченнях перед комісією асигнувань Палати Репрезентантів заявив Дін ще в дні 19 травня, що перша величезна фабрика водневої бомби в південній Кароліні вже зачала продукцію. Тепер в окремій заяві Дін рівночасно ствердив, що Совєтський Союз віддає „найвище першенство" здійсненню своєї атомової програми. Дін заявив, що кошти продукції атомової зброї збільшаться в наступному році на 25%, а „фізичний вислід" збільшення коштів тієї продукції буде процентово ще багато більший. В опублікованій в неділю заяві Дін вперше офіційно ствердив, що величезна фабрика водневих і атомових матеріялів в Південній Кароліні, яку збудовано коштом 1,500,000,000 доларів, вже почала продукцію. Піддержуючи пропозицію президента Айзенгавера, щоб на дальший розвиток атомової енергії признати 1,096,000,000 доларів на бюджетовий рік, що починається 1-го липня, Дін твердив, що з того щонайменше 200,000,000 піде на розвиток чи продукцію водневої зброї. Інший представник Комісії, директор відділу військового застосування атомової енергії, ген. К. Е. Філдс, повідомив, що 30,000,000 доларів з вимагань на черговий рік піде на дальшу розбудову складів для атомових бомб, бо таємні підземні склади для тієї зброї, побудовані досі, вже заповнені. Дін в дальшому поінформував, Департамент Оборони та очолювана ним Комісія рішили відкласти на деякий час здійснення плянів щодо будови атомового літака й атомової авіоматки, натомість приспішують будову атомового підводного судна. Відносно водневої зброї, Дін заявив, що пороблено низку заходів для скріплення тому розвитку тепер і на майбутнє. Він теж ствердив деякий „надсподіваний розвиток" в тій ділянці. При цій нагоді він повідомив, що продукція атомових матеріялів з Генфорду, себто плютонія й урана 235, зменшилась впродовж останніх п'ятьох років більше, ніж на половину й це дозволяє президентові Айзенгаверові дещо зменшити бюджет на ті цілі, без рівночасного зменшення продукції.

ЗДА не постачатимуть пальним кораблів і літаків, що напpавляються до червоного Китаю

Вашингтон. — Департамент торгівлі вирішив не постачати погонних матеріялів у своїх портах, чи територіях для чужинних кораблів чи літаків, які напрявляються до портів чи літовищ червоного Китаю. Отож на забезпечення погонними матеріялами таких кораблів і літаків від нині необхідний окремий дозвіл відділу міжнародної торгівлі. Одначе, за поясненням секретаріяту торгівлі, постанова ця не матиме всеохоплюючого значення. Нова постанова покищо матиме охоронну вартість поскільки кораблі совєтських і сателітських країн, які найбільше курсують до червоного Китаю оминають американські порти. Також кораблі західних країн, які плавають з товарами до червоного Китаю, звичайно використовують власні порти і спроможності.

Суперечка з приводу відтисків пальців портових робітників

Ню Йорк, Н. Й. — Висловлено побоювання, що з приводу відтисків пальців, якого від портових робітників у Ню Йорку домагаються представники корабельної промисловости і Стейтова Кримінальна Комісія може прийти до гострого непорозуміння із представниками робітничих юній, які противляться тому, щоб усі портові працівники мусіли давати відтиски пальців для стейтової агенції. Ті, що домагаються відтисків пальців від портових робітників, твердять, що цей засіб доповинить очистити нюйоркські порти від злочинних елементів, які там займають високі місця. Представники юнії портових вантажників, яка належить до А. Ф. Л., не противляться очищенню портів від злочинних елементів, але твердять, що коли стейтова агенція матиме відтиски пальців усіх робітників, тоді вона зможе контролювати все приватне життя робітників, і зможе легко надуживати своєї влади. На 8 червня робітнича юнія заповіла пікетування дому, в якому відбувалися переслухання в справі портових злочинців перед Конгресовою Комісією, а також заповіла одноденний протестаційний страйк, який унеможливить вивантажування англійського корабля „Квін Мері", що 8 червня приїздить до Ню Йорку.

СЕНАТОРИ ВАЙЛІ І СМИТ ПІДТРИМУЮТЬ ТЕФТА В ОБОРОНІ ПАЦИФІКУ

Вашингтон. — Республіканські сенатори Александер Вайлі (Висконсин) та Г. Александер Смит (Ню Джерзі) підтримують становище республіканського провідника в Сенаті Роберта А. Тефта (Огайо), щоб ЗДА зорганізували разом з Англією, Францією та іншими союзниками оборонний союз на Тихоокеанському просторі, подібний до НАТО в Европі. „Але сенатор Вайлі заявив, що такий союз для оборони Азії перед комунізмом, повинен бути зорганізований в рамках Об'єднаних Націй, а не поза ними, як про це говорив сенатор Тефт. Сенатор Вайлі казав: „Ми вже маємо окремі оборонні союзи з Австралією, Новою Зеляндією, Японією й Філіппінами, а тепер дозрів час, щоб ті всі союзи получити в один союз, до якого належали б також Англія і Франція". Голова Комісії для закордонних справ Далекого Сходу сенатор Смит також висловився „за сильним союзом для взаємної безпеки Далекого Сходу". Алe він додав: „Я вірю, що ЗДА повинні двічі подумати, заки візьмуть на себе такі зобов'язання, які вони мають у відношенні до НАТО, цебто, чи вони схочуть на Тихий океан вислати свої війська, коли ворог напав би на якусь із союзних азійських держав.

ПОМЕР Д-Р СТЕПАН БАРАН, ГОЛОВА В.О. УНРАДИ

Мюнхен. — Дня 4-го червня помер тут після недовгої, але важкої недуги д-р Степан Баран, голова Виконного Органу Української Національної Ради, загально відомий український громадський діяч і публіцист. Покійний народився в 1879 році, від 1913 року до 1918 р. був головним секретарем Народнього Комітету у Львові, був членом Головної Української Ради у Львові в 1914 р., членом Загальної Української Ради у Відні в 1915 р., секретарем земельних справ Західньої Української Народньої Республіки та автором проєкту конституції Української Держави в 1920 р., послом до польського сойму від 1928 року, редактором і співредактором численних українських газет та автором численних публіцистичних праць, як теж постійним дописувачем „Свободи". Президент Української Народньої Республіки, Президія й Виконний Орган Української Національної Ради, сповіщаючи про смерть д-ра Степана Барана, пишуть: „Ціле своє життя, від юнацьких років і до останніх днів, Покійний віддав Батьківщині і справі її визволення, понад пів сторіччя попрацювавши на народній ниві як чільний учасник української визвольної боротьби і всього українського політичного й громадського процесу". Похорон мав відбутися в понеділок, 8-го червня, на цвинтарі Вальдфрідгоф в Мюнхені.

Сл. п. д-р Степан Баран

Телевізійні дискусії про повітряні сили країни

Вашингтон. — В телевізійній передачі, призначеній для Тексасу „виступив минулої неділі секретар маринарки, Роберт Б. Андерсон з домаганням особливої уважливости для повітряних сил маринарки. Значення цих сил, за думкою Р. Андерсона, дуже велике ,поскільки, мавши літаконосці, морське літунство виявляє спроможність атакувати будь-які намічені пункти, не потребуючи наземних повітряних баз. Літаконосці може підвести літаки туди, звідки їхній відлет на ворога найдогідніший. Р. Андерсон торкнувся також справи підводної маринарки, порушуючи атомової енергії й можливостей оборони проти підводних човнів. Його партнером у телевізійній дискусії був провідник демократів у Сенаті, Л. Б. Джансон, який, під час другої світової війни, сам був старшиною маринарки. Іншим важливим виступом у телевізії була дискусія в „Амерікен Бродкестінг Компані", у якій конгресмени виступили з критикою передбачуваного зменшення видатків на повітряні сили. Член Палати Репрезентантів, демократ з Каліфорнії, Йорті твердив, що зниження видатків на літунство несвоєчасне, бо Совєтська Росія змінила могутність своїх повітряних сил до такої міри, що її сили спроможні доконати на З'єднані Держави нападу атомовими бомбами безпосередньо з російської території. Це саме потвердив сенатор Генрі Джексон, демократ з Вашінгтону, який заявив, що зростаючі повітряні сили Росії зможуть вже в наступному році доконати „в довних розмірах" атомової атаки на ЗДА. Зокрема Г. Джексон ствердив, що республіканці не вважають на можливість совєтського нападу на Америку і що тут ніде не вказується з їхнього боку на те, що цей бюджет, в повітряній ділянці, дорівнює повітряній силі Совєтів. Суперечні погляди у телевізійній дискусії виявили республіканські сенатори Г. Фергусон з Мічіґен та Дж. Дафф з Пенсилвенії, які рішуче запротестували проти урядової ощадности. Сенатор Фергусон заявив, що „ми потребуємо мати більші повітряні сили, як Росія" й додав, що „ми маємо сьогодні кращі повітряні сили, ніж Росія", як доказ, навів непомірно великі втрати червоного літунства в Кореї, які рівняються 12 до 1, — в користь червоних.

Комуністи з ЗДА літаками вивозили зброю до Південної Америки

Вашингтон. — Комуністи в ЗДА зорганізували „повітряний поміст", яким вивозили зброю до Панами, а звідтам до інших держав Південної Америки, таких як Колумбія, Еквадор, Венесуеля й Болівія. Комуністи користувалися мільйоновими сумами доларів, щоб при допомозі зброї силою захопити владу в деяких країнах, а в першу чергу в Колумбії, де приміхльне поле до такого комуністичного перевороту. Така загрозливе становище в Гватемалі, де комуністи опанували вже важливі урядові пости. Про цей вивіз зброї повідомив один урядовець, який не бажав, щоб подавати його ім'я до публічного відома. Він твердив, що голова постійної Сенатської Слідчої Підкомісії сенатор МекКарті має докази на цей новий злочин американських комуністів. Сам сенатор МекКарті відмовився дати вияснення в цій справі.

СОЮЗОВЕ ВІЧЕ В ДЖЕРЗІ СИТІ ПІДКРЕСЛЮЄ ПОТРЕБУ ОЖИВЛЕННЯ ПРАЦІ ВІДДІЛІВ У.Н.С.

Джерзі Сиіі. — Активізація відділів Українського Народного Союзу на місцях та потреба оживлення їхньої праці на всіх ділянках громадського життя — це основна вимога не тільки самого Українського Народного Союзу напередодні його 60-літнього ювілею, але й одна з найголовніших потреб нашого загально - громадського життя — твердили й доказували на Союзовому Вічу, що відбулося в неділю, 7-го червня, в залі Українського Народного Дому в Джерзі Сиіі. Ці самі потреби й вимоги підкреслювано теж на нарадах представників відділів УНС Надгудсонської округи, що відбулися попереднього дня в Байоні.— Віче в Джерзі Сиіі було зорганізоване новосотвореною Радою відділів УНС Надгудсонської округи й тільки потвердило, що таких віч для оживлення союзових й загально-громадських справ потрібно якнайбільше та в кожній громаді. Головний секретар Г. Герман, промовляючи на тему праці місцевих відділів, дав інтересну характеристику теперішнього стану тієї справи. Він вважає, що загал членів УНС ставиться тепер до УНС під кутом його 70,000 членів та 15 мільйонів майна, забуваючи при цьому, — головний секретар Григорій Герман та головний касир Роман Слободян на Союзовому Вічу, що відбулося...

(Закінчення на стор. 4)

ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР ЗАКЛИКАЄ ПРЕЗИДЕНТА КОРЕЇ ПОГОДИТИСЯ НА ПЕРЕМИР'Я

УРЯД ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ РІШИВ ПРОДОВЖУВАТИ ВІЙНУ ЗА ОБ'ЄДНАННЯ КРАЇНИ

Сеул, Корея. — В останніх радіоповідомленнях сказано, що уряд Південної Кореї рішив продовжувати війну за звільнення Північної Кореї від комуністів та за об'єднання цілої країни теж після сподіваного підписання в найближчих годинах договору про перемир'я між комуністичним і альянтським командуванням. Це рішення південно-корейського уряду має бути предложене вже сьогодні на затвердження Національній Асамблеї. В цілій Південній Кореї відбуваються демонстрації в користь того рішення. Президент Сингман Рі виготовляє окремий заклик до населення, щоб воно зберегло рівновагу й спокій та головно, щоб не виступило проти альянтських вояків і альянтського персоналу після підписання перемир'я. Все це створює серйозне замішання. В останніх радіоповідомленнях теж сказано, що вже появився офіційний комунікат про альянтсько-комуністичне порозуміння щодо полонених, а окремі комісії устійнюють ще подробиці та приготовляють проєкт договору про перемир'я, що може бути підписаний в найближчих годинах.

ОБІЦЄ ДОГОВІР ВЗАЄМНОЇ ОБОРОНИ ТА БІЛЬШЕ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ВІДБУДОВИ КОРЕЇ

Вашингтон. — Президент З'єдинених Держав Америки, Двайт Д. Айзенгавер, звернувся минулої суботи окремим листом до президента Південно - Корейської республіки д-ра Сингмана Рі, закликаючи його погодитись на перемир'я, кажучи, що того „вимагають" Об'єднані Нації. В опублікованому в неділю листі президент Айзенгавер твердить, що останні комуністичні пропозиції щодо перемир'я „включають виразне відступлення від овочів агресії" та потвердження альянтського принципу про політичний азиль для тих полонених, які відмовляться від репатріяції. „Я маю глибоке переконання, що в таких обставинах згода на перемир'я є в інтересі як Об'єднаних Націй і Корейської республіки" — твердить Айзенгавер в своєму листі. Він рівночасно перебирає тут такі головні зобов'язання: 1. З'єдинені Держави Америки продовжуватимуть свої зусилля добитись об'єднання всієї Кореї „при допомозі всіх мирних засобів" та закликають до того самого Об'єднані Нації; 2. З'єдинені Держави готові переговорювати з Південною Корeєю про договір про взаємну оборону, по лінії тих договорів, які вони мають вже з Філіппінами, Австралією та Новою Зеляндією. Переговори в тій справі мали б початися негайно після перемир'я. Південно корейський президент Сингман Рі вже раніше домагався такого договору та ставив його за одну з головних передумов корейської згоди на перемир'я; 3. З'єдинені Держави Америки готові продовжувати свою економічну допомогу для Південної Кореї, в рамках призначених Конгресом фондів. На закінчення свого листа президент Айзенгавер високо оцінює й вшановує боротьбу й жертви Південної Кореї для збереження її волі та для задержання комуністичної агресії й твердить, що з підписанням перемир'я буде досягнена ціль воєнної кампанії Об'єднаних Націй в Кореї, бо перемир'я означатиме відбиття ворожої агресії, позбавлення ворога овочів тієї агресії та привернення миру на Корейському півострові. Лист президента Айзенгавера до президента Рі був опублікований з Білого Дому день'ять годин після того, як того листа доставив президентові Рі ген. Марк Кларк, головний командант альянтських збройних сил на Далекому Сході. Цей лист був раніше узгіднений і одобрений політичними й військовими дорадниками президента Айзенгавера. Із Сеул повідомляють, що президент Рі й південно-корейський уряд мали прихильно прийняти послання від президента Айзенгавера, але в понеділок рано ще не було корейської відповіді на той лист. Загально вважають, що президент Рі й його уряд приймуть пропозиції президента Айзенгавера, хоч, можливо, що з деякими застереженнями. Останнє повідомлення з Сеул твердить, що президент Рі ще не рішився на те, яке становище він має зайняти до пропозиції президента Айзенгавера. Тимчасом, в цілій Південній Кореї, публічно і в урядових колах, збільшуються домагання продовжувати війну за об'єднання країни, без уваги на перемир'я, яке підпишуть альянти.

ДОСЯГНЕНО ПОРОЗУМІННЯ В СПРАВІ ПОЛОНЕНИХ В КОРЕЇ

ПЕРЕГОВОРИ ПРО ПЕРЕМИР'Я УВІЙШЛИ В КІНЦЕВУ СТАДІЮ; ОЧІКУЮТЬ ШВИДКОГО ПІДПИСАННЯ ДОГОВОРУ

Токіо. — З Панмунджому в Кореї наспіли неподтверджені ще офіційно повідомлення про те, що альянти й комуністи вже порозумілися в справі полонених і тим самим усунули останню перешкоду до підписання договору про перемир'я в корейській війні, яка триває вже три роки. — Альянтська й комуністична делегації відбули в Панмунджом в понеділок 8-го червня чергову сесію й рівночасно відбулась конференція штабових старшин. Наради були таємні, але в поінформованих колах вказують, що на цих нарадах вже вирішувано й узгіднювано подробиці порозуміння та виготовлювано проєкт договору про перемир'я. В офіційному комунікаті сказано, що штабові старшини на своїх нарадах вирішували „адміністративні справи відносно питання полонених", долю яких вже вирішено та велика частина з яких, згідно з останнім підрахунком 46,380, відмовляється від репатріяції до захоплених комуністами їхніх країн. Досі вже так було, що штабові старшини відбували свої наради у випадках, як треба було приготовити проєкт договору, який опісля затверджує пленарна сесія. Загально вважають, що вже впродовж найближчих 24-ох годин можна очікувати повідомлення про загальне порозуміння в справі полонених і перемир'я. Тимчасом південно-корейський президент — Сингман Рі, який все ще виступає проти перемир'я з поділом Кореї на дві частини, проголосив в країні виїмкове положення, а південно-корейські представники бойкотують дальші наради в Панмунджом. Альянти зі свого боку вже приготовляються до переведення в життя постанов договору про перемир'я негайно після того, як воно буде підписане. В устійнених досі подробицях передбачається, що 12 годин після підписання договору про перемир'я повинні бути припинені всі воєнні дії на фронті, а впродовж 72 годин після підписання договору — альянтські й комуністичні війська повинні бути відкликані на одну і чверть милі від фронту, створюючи в той спосіб широку на дві і пів милі демаркаційну лінію. Теж має бути встановлена окрема військова комісія перемир'я, до якої альянти вже мали б вибрати своїх представників. Відкликання чужих військ з Кореї взагалі буде вирішене щойно політичною конференцією, яка мала б відбутися впродовж трьох місяців після підписання перемир'я.

ІТАЛІЙЦІ БЕРУТЬ МАСОВУ УЧАСТЬ У ВИБОРАХ

Рим. — В неділю, в перший день виборів до парляменту, які продовжуються теж в понеділок, участь уповнених до голосування італійців у виборах доходила в деяких районах до 70 і більше відсотків. Загально сподіваються, що участь у виборах збільшиться ще в другому дні й це дає більші виглядти на перемогу очолюваній теперішнім прем'єром Альчіде де Гаспері коаліції християнських демократів, правих соціялістів, лібералів і республіканців. Ця коаліція була здобула в попередніх виборах 1948 р. 62% всіх голосів. Тоді участь голосуючих у виборах виносила 92%. В першому дні теперішніх виборів найбільшу масову участь зарестровано в північних і центральних районах Італії, де живе приблизно дві треті частини з усіх 30,400,000 зарестрованих виборців. Участь у виборах в тих районах в першому дні виносила понад 70% і дещо менша була вона в південних частинах Італії. Коаліційні партії впевнені, що вони переможуть, — якщо участь у виборах дійде до 90%, на що є реальні виглядти. Італійці в теперішньому голосуванні вибирають 237 сенаторів з усіх 1,900 кандидатів та 590 депутатів з 6,311 кандидатів. Вибори в загальному проходять спокійно й тільки в Сардинії один комуніст убив християнсько-демократичного виборця. Так само повідолено, що деякі опановані комуністами виборчі ради намагаються сповільнити голосування, в надії, що виборці, втомившись очікуванням, відійдуть без голосування. В таких випадках негайно інтервеніюють центральні виборчі ради. В деяких місцевостях заарештовано низку комуністичних активістів за те, що проти закону роздавали комуністичні виборчі летючки вже таки у виборчих льокалях, або перед ними. Інтересно, що Італія має понад 1,500,000 більше уповноважених до голосування жінок, ніж чоловіків.

Буревій вбив 10 членів однієї родини

Аркадія, Неб. — 7 червня сильний буревій лютував в середині стейту Небраска і він вбив 10 членів родини Медсон. Ця родина зійшлася на звичайну недільну гостину в домі своїх батьків-фармерів Медсон. Присутні були, крім батьків, ще один син, дві доньки та п'ятеро внучат. Торнадо завалив дім, в якому обідала ця родина, а сила буревію була така страшна, що він виривав великі дерева з корінням. Торнадо знищив і сусідську фарму, в якій були шість осіб, але вони сховалися в пивниці і вийшли цілі з катастрофи. Перед буревієм лив сильний дощ.

Сесія Генеральної Асамблеї О.Н. відбудеться після зустрічі на Бермудах

Об'єднані Нації, Н. Й. — Тут в поінформованих колах вважають, що сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка повинна відбутися після підписання перемир'я в Кореї, щоб обговорити й вирішити справу політичної конференції, передбачуваної проєктом договору про перемир'я, буде скликана щойно після зустрічі президента Айзенгавера з прем'єрами Британії й Франції на Бермудах. Відкликаючи сесію Генеральної Асамблеї, Об'єднані Нації бажають дати час керівникам політики трьох західних великодержав для узгіднення їхніх поглядів щодо війни в Індо-Китаю, членства комуністичного Китаю в Об'єднаних Націях та зустрічі з совєтським прем'єром Маленковим.

Австрія вдоволена зміною совєтського управління

Відень. — Совєтський уряд рішив з кінцем минулого тижня змінити форму свого представництва в Австрії, на місце тільки військовим комендантом. Австрійський міністер закордонних справ Карль Грубер вважає цю зміну за „дуже потішаючу вістку", але в цьому не бачать нічого „потішаючого" американці й інші союзники, вважаючи це тільки за пропагандивну зміну форми, без будь-якого значення та зміни дійсного відношення Кремля до проблеми Австрії. Досі високим комісаром був ген. Вадим Свідоров, що об'єднував той пост з постом головного команданта совєтських окупаційних військ в Австрії, іменувавши Івава Івановича Ільїчева совєтським цивільним високим комісаром для Австрії. Тепер Свідоров буде тільки...

В ЄГИПТІ ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ НАДІЇ НА ПОРОЗУМІННЯ З АНГЛІЄЮ ЩОДО СУЕЗУ

Каіро. — В Єгипті, як в урядових колах, так і в публічній опінії помітно збільшились надії на можливість англо - єгипетського порозуміння в справі контролі зони Суезького каналу, хоч ані з єгипетського ані з англійського урядового боку не видвигнено жадних конкретних пропозицій, на перевірку теперішнього становища в тій справі. Єгипетський уряд все ще обстоює свою вимогу безумовної евакуації 80,000 британських військ з району Суезу, як теж і британський уряд обстоює своє становище та погоджується на евакуацію своїх військ з Суезу тільки з передумовою, що британські техніки матимуть право допомагати вдержати в стані постійної готовости величезні військові інсталяції для оборони Суезу. Все ж таки надії на порозуміння збільшились в Єгипті головно після останніх відвідин там американського державного секретаря Джана Фостера Доллеса, як теж індійського прем'єра Неру. Єгиптяни переконані, що обидва ці державні мужі намагатимуться знайти відповідну обопільно компромісову розв'язку та посередничатимуть для розв'язки Суезької проблеми. Англія могла б погодитися на такого компромісу добачується в тому, коли б залишені в Суезі техніки мали більше міжнародній, ніж британський характер, що злагіднило б єгипетську протибританській антагонізм. В Лондоні передбачують, що англо - єгипетські переговори в справі Суезу будуть відновлені ще перед кінцем цього місяця.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕМИР'Я НЕ РОЗВ'ЯЗКА

„Право самовизначення є основною американською традицією, яке сягає часів, коли почалася ця республіка. Але треба „діл, а не слів", щоб переконати багатьох з малих народів світу, що таке саме становище займає Америка теж і сьогодні", — пише „Ню Йорк Телеґрем" з 3 червня, обговорюючи політику департаменту стейту, а в тому теж і поїздку секретаря стейту Доллеса до країн Середущого Сходу.

В своїй промові, переданій по радіо та телевізії, секретар Доллес передав теж і такі враження з своєї поїздки, які не дуже припали до вподоби деяким націям, що мають свої колонії в Африці та Азії. Але це не змінює тієї правди, що націоналістичний рух обняв народи теж і тих континентів та що з тим треба рахуватись. Ствердивши це, Доллес сказав правду, бо ж приходить кінець давній колоніяльній політиці на всіх землях. Всюди заговорило право самовизначення, навіть в найтемніших закутках земної кулі.

З такого самого боку треба глядіти і на Корею, яка повинна стати незалежною і об'єднаною. Цього одначе перемир'я, якого вже тепер надіються, не дає. Тому погрози Сингмена Рі, президента Південної Корейської Республіки, що він перемир'я не прийме і буде далі продовжати війну, є вправді нездійснимі для світу, але для самої корейської нації є бодай рятуванням її чести, протестом проти міжнародної несправедливости. Перемир'я, яке визнає поділ Кореї, вирішує, на думку Рі, дальшу судьбу Кореї, яка мусить стати частиною Китаю. А це — є в очах Рі прогрою і втратою для Америки і вільного світу цілої Азії.

Навіть як би до слів Рі не прикладати надто великої ваги, то годі легковажити іншу проблему, тісно зв'язану з корейським перемир'ям. Це проблема націоналістичного Китаю, а властиво проблема Формози і Чан Кай-ші, представник якого ще далі засідає в Об'єднаних Націях як представник Китаю. Якщо Москва пішла чи піде на уступки щодо перемир'я в Кореї, то цілком певно не поступаючись в домаганні допущення до Об'єднаних Націй представника червоного Китаю. Як знаємо, американська публічна опінія є проти цього. Але не так є з американським урядом, не зважаючи на часті заяви, з яких виходило б, що ЗДА ніколи не погодяться на те, щоб перемир'я в Кореї було куплене згодою допущення червоного Китаю до О. Н. Але З'єдинені Держави будуть в О. Н. переголосовані й червоний Китай таки дістане там місце. Вони рятуватимуть тільки свій престиж тим, що будуть домагатися признання незалежности Формози. Тим вони схочуть врятувати теж і Чан Кай-ші й це їм правдоподібно вдасться. Якщо так станеться, то це треба вважати осягом, коли зважимо, яка сильна пропаґанда ведеться в Европі, зокрема в Англії та Франції, в справі допущення червоного Китаю до О. Н. Та властивий осяг належатиме Кремлеві, а властиво Маленкові, що допоможе йому закріпити своє становище, особливо тоді, коли б він добився нарад „Великої Чвірки" і засів до стола разом з президентом Айзенгавером, Винстоном Черчилем та іншими передовими представниками Заходу.

Так виглядає справа перемир'я в Кореї. Це не є те, що належить до „основної американської традиції", про яку згадує „Ню Йорк Телеґрем". Тому теж перемир'я, яке не відповідатиме вимогам цеї американської традиції, не буде заповіддю кращих часів. Цього кращого часу не буде, як довго існують червоні диктатори на Кремлі. Обговорюючи „Нове невільництво" (зредагував: Р. Н. Болдвин), себто книжку, яка щойно появилася і описує „варварське масове невільництво" в Совєтах, критик Стерлінґ Норт пише при кінці своїх завваг таке:

„Ще одна остання пересторога. Оборонці Маленкова, включно з декількома т. зв. російськими „експертами", намагаються переконувати нас, що новий режим звернений в бік демократії. Проте комуністичне виробництво та публічні роботи так складно сплутані тепер з прибутковим невільництвом, що, правдоподібно, тільки війна або велика революція могли б потрясти цею системою. Насувається справжнє питання, чи той світ ,що деґенерується, зможе існувати напів невільним і напів вільним".

Ця пересторога Норта відноситься теж і до таких рятувань світового миру, як „перемир'я" в Кореї.

Новий поступ в ділянці атомової енергії

Під кінець минулого тижня заіснував в ділянці опанування людиною космічної атомової енергії новий розвиток, який може означати не тільки новий величезний проґрес, але й основну зміну в системі нашого життя й господарства. В чому полягає цей новий розвиток?

Рівночасно з пробним вибухом наймогутнішої досі атомової бомби на пробних полях Невади, голова Комісії Атомової Енергії Ґордон Дін повідомив на зібранні Елеятричного Інституту Едісона в Атлантик Ситі про експериментальний успіх в створенні „розплідного", самопосилювального реактора (breeding reactor), себто, кажучи простою мовою, машини, яка витворюватиме атомову енерґію при допомозі меншого зужиття атомової енерґії. Отже, самопосилювальний реактор продукуватиме більше атомової енергії, ніж він її зужиє.

Самопосилювання ядрового реактора в теорії було встановлено вже давніше й про це знав кожний фізик. Але практика не завжди дотримує кроку теорії. Так було й в цьому випадку. Ще кілька років тому Комісія Атомової Енерґії проголосила, що „як довго не розв'язано проблеми самопосилювання, так довго стоятиме під знаком запиту можливість кінцевого вкладу розбиття атому в світове постачання енерґії". Значить, досі треба було витратити більше енергії на розбиття атому, ніж діставалось тієї енергії з розбитого атому. Користь була тільки в тому, що в розбитому атомі зосереджувалось разом величезну кількість тієї енерґії, хоч і коштом деякої її витрати.

Справа кардинально зміняється тепер, після винаходу самопосильного атомового реактора, при допомозі якого можна продукувати більше енергії, ніж її зуживається на продукцію. Це відкриває нові величезні можливості розвитку. Це вже не важне, що треба буде чекати дальших п'ять, десять чи більше років на той час, як атомовими електрівнями освічуватимуться наші міста, огріватимуться наші мешкання взимі чи охолоджуватись влітї, як тією енерґією порушуватимуться потяги й машини по фабриках, але важливе, що це вже не тільки теоретично, але й практично можливе. Досі далекозорі вчені й господарники висловлювали побоювання що може статися за тисячі років, як вичерпаються земні запаси вугілля й нафти, що становили досі головне джерело енерґії для вжитку людства. Сьогодні, з винаходом самопосильного ядрового реактора, вже не тільки відпадає ця теоретична проблема, але рівночасно відкриваються нові величезні можливості дальшого розвитку, зокрема використання ядрової енерґії для мирних, господарських цілей.

Величезні мільйони, що їх видає сьогодні Америка на розвиток атомової енерґії, не йдуть намарно. Вони не тільки допомагають скріплювати нашу власну оборону, але й оборону всього вільного світу, а при цьому відкривають справжні казкові можливості дальшого розвитку людської цивілізації.

I. Поритко

Тяжка доля залишенців погіршується

I.

Скитальники, що у наслідок воєнних подій 2-ої світової війни опинилися у Західній Европі, користувались правною та матеріяльною опікою волюнтарних аґенцій та гуманітарних організацій, а в тім і ЗУАДКомітету, нашої заслуженої допомогової організації. Всім т. зв. „переміщеним особам" — „Діспплейсед Персонс" — добре відома ця велика допомога, що її зазнавали від названих установ.

У загальному переселення скитальників закінчено. Багато з них опинилися за океаном та зажили нормальним людським життям. Але остала ще „решта" — т. зв. залишенці, в Німеччині понад 20,000, а в Австрії около 5,000. Ними формально опікується Верховний Комісар при Об'єднаних Націях, але фактично вони лишені самі собі, часто позбавлені навіть даху над головою та харчів, про які мусять самі дбати, хоч не мають на це матеріяльних середників. Праці, за дуже малими винятками, не можна одержати. Їх положення з дня на день погіршується. Серед них багато старих та хворих, а в тім переважно на хворобу туберкульози. Судьба тих наших залишенців дійсно застрашаючо трагічна, люди доходять до розпачу. Це примушує нас бити на сполох. Ми мусимо нашим знедоленим та нещасним братам і сестрам прийти з поміччю й то негайно. При цьому треба пам'ятати, що їм треба помагати постійно, бо вони не зможуть виїхати.

Для успішности допомогової акції треба упорядкувати та скоординувати харитативну працю всіх наших громадських організацій в ЗДА. Не смієсмо через хаотизацію та неупорядкованість залишати наших братів у безвихідним положенні, у нужді та зневірі. Головно ми, новоприбулі, що сяк-так улаштувалися, мусимо зробити все можливе, щоб рятувати від загибелі рідних нам по крові й дусі. Їх забезпечити, хоч мінімально, ми в силі. Зрештою це наша повинність та обов'язок — сплатити довг за цю поміч. з якої самі користали.

Та хоч потреба допомоги велика, у нас повний хаос у збірці фондів на допомогу залишенцям. Майже усі европейські організації та установи повели тепер збіркову акцію в ЗДА через своїх довірених людей — колишніх своїх членів. Деякі пробують творити ще й окремі свої представництва. Це, очевидно, не має доброго впливу на досі жертвенне українське громадянство в Америці. Воно починає не реагувати на всякі заклики допомоги. До цього, користаючи з витвореної нагоди, почали займатися „допомоговою діяльністю" і деякі негромадські одиниці. Почали діяти безконтрольно різні „комітети". Це вже захитало цілковито всією харитативною ділянкою. Ця хаотизація у нашій допомоговій акції мусить скінчитися, як ми маємо далі допомагати нашим залишенцям.

В Европі діє Координаційна Комісія для розподілу присиланої ЗУАДКомітетом допомоги. І тут у нас найвищий час скоординувати всю допомогову діяльність а зокрема упорядкувати під громадською контролею всі збірки на допомогу залишенцям.

II.

Полегшою для залишенців була б еміґрація до інших країн світу, а зокрема до ЗДА. Це ще не пропаща справа. Звернення президента Айзенгавера в дні 22 квітня ц. р. до Конґресу про допущення поза звичайною квотою 240 тисяч додаткових іміґрантів з Европи, дає надію, що це може бути схвалене ще під час цеї сесії. До того крім звернення президента маємо в Палаті Репрезентантів та Сенаті ще кілька інших проєктів, як спільний внесок сенаторів Ферґусона, Гендріксона і Айвеса, проєкт сен. Воткінса, предсідника сталої іміґраційної сенатської підкомісії, та інші. Отже зараз в конґресі є кілька різних проєктів розв'язки проблеми втікачів із-за залізної заслони та перелюднених країн.

Аналізуючи докладно ці запропоновані іміґраційні законопроєкти, бачимо в них певні тенденції. Першим великим недомаганням є те, що всі майже проєкти беруть під увагу тільки утікачів із-за залізної заслони по закінченні війни, не узглядніюючи зовсім тисячів воєнних залишенців, які з різних причин не скористали з переселення. Одиноко у проєкті конґресмена Карріґа узнається утікачем кожного, без огляду на те, коли він опинився на чужині. Упривілейоване становище в тих проєктах займають німці та італійці, а далі греки та голяндці. Проєкт президента, внесений сенатором Гендріксоном на допущення 240 тисяч, передбачує річно по 93 тис. німців та італійців, по 18 тис. греків і голяндців та всього 16,800 утікачів із-за залізної заслони. Трохи кориснішим є проєкт сен. Воткінса, який пропонує допущення 110 тисяч утікачів і німецьких вигнанців, 75 тисяч італійців, по 20 тис. греків і голяндців та 15 тис. утікачів з країн НАТО.

Проєктодавці згаданих законопроєктів є членами іміґраційної сенатської підкомісії, а при тім сен. Воткінс є її предсідником. Їхня опінія може бути в Сенаті децидуючою.

Нас цікавить очевидно перша група та група втікачів з країн НАТО. Сен. Воткінс у своєму проєкті подає нову дефініцію утікача. Замість прийнятої досі назви „refugee" впроваджує для всіх катеґорій утікачів одну назву „escapee", під яку можна підтягнути всіх втікачів з-поза залізної заслони, що не можуть повернути зі страху перед переслідуванням, політичним, чи релігійним. У цій групі, крім німців, мають можність на виїзд до ЗДА й давні переселенці, які не скористали досі з переселення, а теж й нові утікачі з-під влади большевиків.

ЗУАДКомітет, здаючи собі справу з великої ваги ухвалення нового іміґраційного закону та допущення нових іміґрантів, з чого скористало б й кілька тисяч наших залишенців, робив відповідні старання у тих сенаторів та конґресменів, що ставляться прихильно до справи допущення нових іміґрантів, втікачів з-поза залізної заслони. Але тут треба ще підтримки загалу громадянства, яке мусить теж виказати заінтересування до цеї справи, як це роблять інші етнічні групи. Поки ще час треба звертатися у своїх округах до сенаторів та конґресменів за підтримкою у схваленні проєктованого іміґраційного закону, внесеного сенатором Воткінсом.

СОВЄТСЬКА ГАЗЕТА

Як виглядає совєтський часопис?

Для характеристики вистачить навести зміст одного числа „Радянської України" (з 8 травня ц. р.). На першому місці першої сторінки на двох колонах стаття: „Дбайливо доглядати посіви". В ній пишеться про те, що „під керівництвом партійних організацій працівники сільського господарства ще ширше розгорнуть соціялістичне змагання за якнайшвидше завершення посівних робіт і зразковий догляд за посівами". На шістьох інших колонках першої сторінки, під загальною назвою „Наша батьківщина", йдуть відомості про те, як мають працювати совєтські люди. Тут находимо такі новинки: „Сади під Ленінградом", „Закріплюють успіхи передтравневого змагання", „Висока продуктивність комбайна „Гірник", „Проєктування турбін для Каховського ГЕС", „За методом Василя Колесова" (Як витягати найбільше поту з совєтських робітників), „На передовому шовковому комбінаті країни", „На батьківщині леґендарного героя" (В містечку Котовське, що звалось колись Ганчети), „Зберігати житловий фонд міста", „Швидкісне буріння свердловини" та „Хмільницька здравниця". Внизу є ще мала новинка з Москви „Відзначення Дня радіо". Ось і вся перша сторінка!

Ціла друга сторінка присвячена також праці. Вона має через всю ширину такий, з великих черенок, заголовок: „Створити достаток овочів і картоплі!" Одна стаття на цій сторінці називається „За високий урожай картоплі", а друга „Наполегливо боротися за розвиток овочівництва". Перша стаття кінчається так: „Колгоспники зуміли розгорнути масову боротьбу за використання резервів підвищення врожаїв картоплі і зроблять все, щоб у цій боротьбі здобути успіхи". А друга стаття закликає до „створення потужних картопляно-овочевих баз навколо великих міст і промислових центрів".

Як бачимо, то й друга сторінка має тільки одну тему: працюй і працюй, щоб комуністична верхівка могла панувати ,та мріяти про панування над світом. На цій другій сторінці надрукований ще й великий фейлетон, але також про працю... вуглекопів в Донецькому басейні. Він називається „Нова доля териконів" (терикони — „велетенські гори виїнятих з надр землі вапняків, доломітів, піщанників, глинистих сланців").

На третій сторінці продовжується завдання совєтського часопису — підганяти своїх поневолених робітників до праці. Тут видруковані такі статті: „Підносити роль членів партійного комітету", а також про працю „У Білгород-Дністровському" (колишній Акерман). Зміст першої статті: „Райкоми, Ровенський міськком та обком партії поліпшують тепер (в статті „зараз") роботу пленумів партійних комітетів, залучаючи членів партійних комітетів до активної роботи". Отже бачимо, що знову говориться про „роботу". В другій статті пишеться, як то „будується, росте і квітне над дністровськими водами славне старовинне місто".

Після тієї статті йде рубрика „Листи читачів". В ній ще найбільше правди можна знайти. Тут „будівельники вимагають більшої науково-технічної допомоги" та пишеться і про „Потреби індивідуальних забудовників". В першому листі нарікається на те, що „наукові заклади ще мало допомагають виробництву", тому „слід створити в Києві клуб будівельників, де товариство змогло б здійснювати широкі заходи в справі науково-технічної допомоги будівельникам". Другий лист пише, що „радянський уряд заохочує до індивідуального житлового будівництва", але „на перешкоді цьому стають деякі безтурботні керівники торговельних організацій". Автор тут нарікає, що до будови не може дістати „цементу, дерева і покрівельного матеріялу", і коли він заходить до урядів, „то на нього дивляться так: ніби він хоче придбати якісь рідкісні речі, і скрізь відповідають, що їх немає, що й невідомо, коли будуть".

Внизу третьої сторінки фейлетон про фільм „Адмірал Ушаков", в якому вихвалюється „знаменитого російського фльотоводця, сподвижника і сучасника великого Суворава".

Та ще залишається четверта сторінка. Вона присвячена закордонній політиці. Тут пишеться про „підготовку до виборів в Китайській народній республіці", про вибори „до державних зборів Угорщини", про „промислове будівництво в Польщі", про „зниження життєвого рівня англійського населення" (але не порівнюють цього англійського рівня з життям під Совєтами!), а також багато пишеться про те, щоб на світі запанував такий мир, якого хочуть комуністи. Видрукована тут ще й стаття М. Полянчука під заголовком „Всупереч інтересам справи миру і безпеки народів", в якій автор пише, що нібито „політики західноевропейських держав ,не можуть не зважати і на настрої громадськости, яка ,бачить в европейській армії найманців іноземних монополій". Далі автор потішає себе тим, що Европа не буде збрӧїтися та легко впаде жертвою озброєної Росії.

В совєтській газеті зовсім немає оголошень. Ніхто нічого не продає, ані ніхто нічого не купує. І цей факт найкраще інформує читача про життя в Совєтах. Люди мають там тільки те, що їм кине держава. Все державне. А що держава турбується завоюванням світу і до цього приготовляється, то товарів для домашньої потреби завжди бракує, і тому немає жадної потреби реклямувати якісь товари: люди їх розхоплюють і без реклями, бо їх вічно бракує.

Совєтська газета — найнудніша газета в світі. Вона дивиться на людину, як на знаряддя праці, і пише вічно про те, яким робом можна б якнайбільше цієї праці витягнути від своїх рабів. А над усім панує провідна думка: запанувати над світом, щоб ніхто не міг загрожувати кремлівським тиранам, щоб не було вільного світу, який і совєтським народам пригадує, що можна інакше жити, як живуть ті, що мусять тільки працювати і слухати того, що їм наказують їхні тирани.

ПРО ЩО СПІВАЄ ХОР УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ

„РУ" пише про цей хор так: „Серед колективів художньої самодіяльности Гоголівського району великим авторитетом користується організований при Шишацькій середній школі хор учителів. В ньому бере участь близько 60 чоловік. Концерти цього хорового колективу проходять з великим успіхом не тільки в районах, але й в обласному центрі". Та найцікавіше те, що співає цей український хор. „В репертуарі хору — пісні про Леніна, Сталіна, про комуністичну партію, дружбу народів, про героїв соціялістичної праці та ін.". Український хор — не має ні однієї української пісні в свому репертуарі.

„НАВІКИ З МОСКВОЮ, НАВІКИ З РОСІЙСЬКИМ НАРОДОМ"

Москва боїться, щоб від неї не відорвалися інші, неросійські народи, що їх вона поневолила і їхньою силою старається завоювати світ. Вже тепер Москва наказала щоб українці приготовлялися до відзначення 300-річчя угоди України з Москвою, який то союз Москва використала на поневолення українського народу. „В районних будинках культури Житомирщини і в сільських клубах провадяться вечори, присвячені віковічній дружбі українського і російського народів, великій непорушній дружбі всіх народів СРСР". Крім того ще влаштовують виставки на тему: „Ленін і Сталін — творці і організатори радянської влади на Україні", „Навіки з Москвою, навіки з російським народом". Ось чого найбільше бояться російські імперіялісти!

В. Г. Верган

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ІВАНА ФРАНКА

(В 97 річницю його народин)

(9)

Арештування, тюрма, трактування як злодія і волоцюгу — все це мало величезний вплив на психічний стан Франка. Тюрма звужує його центральну сферу волі, себто його сферу персональної ініціятиви, трактування як злодія впливає на знеособлення. На цю загрозу душа Франка відповідає замкненням у самому собі. Ситуація, що в неї попав Франко, сталася для нього водночас неволею і свободою, примусом і простором свободи. Вона примусила його вирішувати свою долю самому. Ця ситуація сталася для нього „примусом до свободи". На суді він тримається гордо і сам себе боронить дуже відважно. Д-р Куровець у своїх спогадах про Франка і його оборону на суді пише:

„Дуже нам імпонував молодий Франко своєю характерністю, сміливим виступом у суді і промовою, яку виголосив зі запалом металічним голосом*).

Присуд і вимір кари, 9 місяців за соціялізм, були для Франка великою несподіванкою. „Я, каже він, був соціялістом по симпатії, як мужик, далекий від розуміння, що таке соціялізм науковий"**).

У вірші, що його написав він у тюрмі, про цей перший арешт пише так:

„За що мене в пута скували,
За що мені волю відняли,
Кому я в чім завинив.
Чи тим ,що народ свій
[любив,
Бажав я для скованих волі
І рівного права для всіх,
Це весь і єдиний мій гріх.

Крім почуття несправедливого засуду, що мучив страшенно, боліло його ще й те, що він не знайшов ніякого зрозуміння в о. Рошкевича та в українській суспільності. В розвідці про О. Терлецького він писав: „Найгірше боліло нас те, що вся українська суспільність з виїмком купки молодіжи уникала нас як зачумлених. Ми опинилися в положенню банітів викинених із суспільности".

В першому своєму листі до Ольги Рошкевич, після виходу з тюрми, про її батька він писав:

„Ваш отець заховався так зглядом мене в процесі, що треба не мати і іскорки людської чести, аби явитися в його дім; не згадую о тім, що коли я просив о Вашу руку, прирік мені помагати в кождім разі, не грішми а добрим словом і протекцією"***).

По довгій боротьбі з собою дня 2 квітня 1878 р. Франко написав листа до о. Рошкевича:

„Прикро мені се писати, та я прецінь думав, що тоті люде, що звалися моїми приятелями (і навіть в добрих днях се нераз доказували), поймуть і усправедливлять мене в нещастю. Я думав, що тоті приятелі, що колись обіцювали мені поміч, тепер — не то, щоб мали помагати мені, того я не бажав, — а принаймні не схотять мені шкодити, не схотять чернити мою честь перед людьми і перед суддями"***).

Неприхильне ставлення до о. Рошкевича по виході з тюрми викликало в душі Франка якесь охолодження і до Ольги. Він шукав причини, щоб з нею зірвати. В листі з 14 червня 1878 р. він їй написав:

„Випадки з сього року значно розчарували мене в моїх надіях, — як воно впрочім і конечно мусіло бути. Я стратив надію на становище і на певне утримання (розуміється, для себе я не бажав ні одного, ні другого, і для того мені сього зовсім не жаль). В послідні́м побуті в Лолині достеріг я також і між нами деякі дисонанси, котрі ще ярче виступили в Вашім послідні́м письмі. Мені тяжко се говорити, але моя любов сама каже мені бути з Вами щирим. Я думаю, що ми не зовсім зійдемося характерами, і для того ліпше нам розстатись завчасу, не причиняючи одно другому лишнього горя. Мені тяжко розписуватись широко, — желаю Вам більше щастя на будуще, ніж його зазнали зо мною"***).

Дня 19 червня 1878 року Франко написав ще одного листа до брата Ольги Славка і пояснив зовсім докладно причину зірвання з Ольгою.

„Мені прийшла в голову думка — для діла великого, святого діла, котрому я посвятив своє життя, — відректися тої слабости, розірвати послідну нитку, що в'язала мене з давнім життям"***).

Пожертвування власного щастя в ім'я великої ідеї, перевага загального над особистим, дало Франкові непереможну силу його характерові і його свідомості. У вірші „Товаришам з тюрми" він бадьорим голосом, повним віри в перемогу своєї ідеї, заявляє:

„Обриваються звільна пута,
Що зв'язали нас з давнім
[життям:
З давніх брудів і думка
[розкута,
Ожиємо, брати, ожиєм".

У тому самому вірші він проголошує ідеї, за які треба боротися тим усім, що стали з ним плече-об-плече та загріває слабих духом до дальшої боротьби словами:

„Треба твердо нам в бою
[стояти,
Не лякатися, що впав
[перший ряд,
Хоч по трупах наперед
[ступати,
Ні на крок не вертатися
[взад".

Страх перед соціялістом Франком дня 8. X. 1878 р. на засіданні Ради „Просвіти" подиктував слова, щоб „тих, яко засуджених за аґітації соціялістичні", виключити Франка з товаришами з Т-ва, бо „подібні аґітації шкодять добру нашого народа і спиняють розвій товариства".

До виключення з „Просвіти" долучилося виключення з „Бесіди" та бойкот. Перед ним, як сам каже, стануло дві дороги: „або, посипавши голову попелом і роздерши й ті „ризи", що на тобі, плакати, жалувати страченого часу, в котрім і сам ти був „чесним і порядним", та йти „на роспутіє і стогни града" — просити всякого „порядного" прощення за страшну, хоч і не сповнену провину, або раз на завсіди плюнути на цілу „штуку", взяти на себе „хрест свій", — це значить стати добровільно, доразу, безповоротно в ряди проскрибованих та витручених, і, не оглядаючись іти шукати для себе такого самого товариства. Розуміється, я так і зробив, каже Франко, — і вірте мені, не то, щоб я стратив щонебудь на тім, — а противно, те я зискав, що тепер можу веселим критичним оком поглянути на все минувше, що „чесним і порядним людям" зовсім не так легко приходиться".

Поема „Каменярі" змальовує душевний стан Франка по виході з тюрми, яка рівночасно є і „примусом до свободи". У видінні-сні Франко бачить і скалу, і тяжку працю тисячів таких як він, і нещастя ,і каліцтва, а навіть смерть, але рівночасно бачить, що його громада свідома своєї мети, вона вірить у перемогу і з вірою в перемогу йде, не зважаючи на плачі й ридання мамів, жінок і дітей, не зважаючи на прокльони друзів і недругів, йде до назначеної цілі: змурувати шлях з розбитої скали для майбутніх поколінь, щоб по ньому прийшло „нове життя, добро нове у світ",

*) Д-р І. Куровець „Спогади про І. Франка" — Львів, „Новий час" 1926 р.

**) І. Франко „У поті чола" — „Переднє слово" — Львів, 1890, стор. IX.

***) М. Возняк „Автобіографічний елемент в оповіданні Франка „На дні", Львів, „Живе слово", ч. 3. сторінки 24, 25 і 26.

Світозор Драгоманов

„ФЕДЕРАЛЬНИЙ КУР'ЄР"

Така назва нового місячника, видаваного з квітня місяця ц. р. Европейським Центром Культури в Женеві. Він виходить водночас з „Бюлетеном" того Центру, як додаток до нього і без збільшення передплати, — 10 швайц. франків на рік.

Яка причина виходу цього органу европейської думки, які його завдання?

На ці питання була вже стисліша відповідь в числі „Бюлетеню" за лютий ц. р. Там повідомлялося, що за ініціятивою Европейського Центру Культури створено „Групу двадцяти", якій поставлено такі завдання:

1. Піддати уважному розглядові проєкт" Конституції для шости країн пляну Шумана, складений спеціяльною комісією і ухвалений спеціяльною асамблеєю Спільноти вугілля і сталі тих країн. Цей разгляд повинен подати доводи „за" і „проти", зважені в дусі наукової об'єктивности.

2. На основі цих попередніх уточнень розпочати загальне обговорення, здатне збудити громадську думку та інформувати її, а також допомогти їй усвідомити історичну важливість проєкту Конституції,

3. Нарешті: публікувати праці групи у вигляді періодичного бюлетеня або брошюр.

Група створилася з 18 осіб. До неї належать: Р. Арон, письменник, політичний і господарський хронікер; Г. Бругманс, ректор Европейського колоджа; Ф. Дегус, бельгійський сенатор, доповідач конституційної комісії асамблеї шости; В. Діркс, головний редактор „Бранкфертер Гефте"; Ж. Драль, генеральний делеґат Комітету Дії Европейського Руху для 6-ти країн; Е. Фрідлендер, політичний хронікер в німецьких пресі і радіо; Г. Гафенко, кол. міністер закордонних справ Румунії, член Комісії Европейського Руху для проблем центральної і східної Европи, письменник; Г. Жанн, професор Інституту Соціології Брюсельського Університету; Б. де Жувенель, письменник, політичний і господарський хронікар; В. Кеґі, професор права в Цюрихському Університеті; Е. Коґон, письменник, видавець, професор Дармштатського Університету, президент німецької ради Европейського Руху; Сальвадор де Мадаріяґа, письменник, колишній міністер і амбасадор республіканської Еспанії, президент Европейського Центру Культури і Европейського колоджа; А. Філіп, професор права Ліонського і Сарбюрського Університетів, генеральний делеґат Европейського Руху, письменник; В. Грітш, історик, професор інституційної історії; Ж. Ведель, професор факультету права Паризького Університету; А. Вуазен, президент французького федералістичного руху, одухотворитель Ради Громад Европи.

„Федеральний Кур'єр" опублікував такі засади своєї праці:

Його ціль: збуджувати і орієнтувати загальну дискусію, яка повстане навколо конституційного проєкту.

Для кого призначається: для всіх, що дбають про те, щоб створити собі умотивовану думку про цей проєкт, вирішальний для майбутнього европейців. Його амбіція: стати для европейців XX. століття, напередодні їх спілки, тим, чим був „Ді Федераліст" на світанку американської незалежности.

Цю працю „Федеральний Кур'єр" розпочав в кінці квітня ц. р.

Перша стаття директора Европейського Центру Культури, Дені де Ружґмон, присвячена Станові Европи в квітні ц. р. Це глибока і всебічна аналіза міжнародної ситуації. Автор відзначає, що скептицизм, який паралізував реакції на зусилля до спілки, перетворюється в одверту опозицію і ця опозиція розгублено шукає собі запізнілі оправдання в негайних інтересах, в партійницькому дусі, в національних упередженнях.

Далі автор вказує, що Комінформ нині виставляє себе як демобілізований, що „Росія" запевняє, що все змінене, що вона має щодо Заходу тільки найсердечніші наміри, але автор підкреслює, що, на ділі, в ситуації Европи нічого не змінилося.

„Европейська концепція людини та її політичних і соціяльних вольностей не змінилася, це треба знати, і не менше загрожена з середини і з назовні. Поділ нашого континенту на 21 нації, по дурному суперечних, з яких жадна не на належному рівні, щоб конкурувати з великими імперіями і поборювати врудноші економіки, триває далі. Ситуація Европи у світі, над яким вона колись панувала і яка повертає проти неї її власну зброю, аж ніяк не покращала.

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бріджпорт, Конн.

Маніфестація проти голоду в Україні.

Всі українські організації під проводом відділу УКК, в дні 17-го травня 1953, відзначили 20-річчя штучного голоду, спричиненого варварським окупантом, московськими большевиками в Україні. Місто Бріджпорт числить малу кількість місцевого українського населення, але в цей день, на заклик Маніфестаційного Комітету, майже всі українці явились на означений час до великої залі Карпато-Руської Школи при 1055 Пембрук вул., щоби запротестувати проти всіх злочинів Москви та звернути увагу американського народу і вільного світу на небезпеку московського комуністичного імперіялізму.

Маніфестаційне віче почалося о год. 3-тій по пол. Його започатковано відспіванням американського гимну. Віче відкрив голова Маніфестаційного Комітету, В. Сливінський, який в короткому слові накреслив ціль цієї Маніфестації, привітав духовенство та американських гостей і всіх присутніх, та передав дальше ведення програми п. Е. Кирилюкові. П. Е. Кирилюк англійською мовою представив поодиноко американських гостей і попросив о. Ф. Шпаченка У. П. А. Ц. провести молитву. Опісля п. Кирилюк прочитав телеграму від конгресмена п. Альберта П. Марена, який з важливих причин не міг прибути. Телеграма була такого змісту:

„З уваги на важливі причини не можу разом з вами взяти участь у протестаційному вічу, проти народовбивства з рук кремлівських катів, але я запевняю вас, що я буду піддержувати Ваші змагання, де тільки зайде до того потреба. Бажаю великих успіхів у Вашій боротьбі. Альберт, П. Марено".

Головну промову англійською мовою виголосив відпоручник УККА адв п. М. Пізняк. Він висвітлив всі звірства кремлівських катів над поневоленими українським і іншими народами. Свою промову кінчив словами, що час наближається і український нарід скине ярмо, наложене на нього московським комуністичним імперіялізмом і запанує сам у своїй власній і від нікого незалежній Соборній Українській Державі.

Складали привіти американські гості, як: Альберт, П. Колес, голова демократ. партії; Едвард Сандула, голова республ. партії; П. Віллян, кандидат на мейора, демокр.; Е. Рейнгарт, стейт. демокр. конґресмен; Е. Седляк, стейт. республ. конґресмен.

Промову українською мовою виголосив Анатолій Фалько. Він, як наочний свідок тої справжньої трагедії в 1932-33 рр., розкрив всі факти окупаційної політики Москви супроти України. Своїми цитатами роз'яснив наступ Москви на Україну, яка повела бій за український хліб та за винищення понад 6 міл. українського населення. Резолюції англійською й українською мовами прочитав п. Е. Кирилюк, після того попросив присутніх віддати, однохвилинною мовчанкою й повстанням з місць, поклін жертвам, що згинули голодовою смертю. Опісля ще п. М. Пізняк звернувся українською мовою до цілого українського населення, як старої, так і нової іміґрації, закликаючи їх до спільної праці, та полишення всякої ворожнечі і негодування одних супроти других. По скінченню всіх промов виступили два сполучені хору, Бриджпорту і Ансонії під дириґентурою п. І. Шуплата. Вони відспівали чотиря пісні, і дві пісні відспівав мужеський квартет. По закінченню концертової частини п. Е. Кирилюк подякував присутнім за численну участь, як теж хорові і дириґентові за їхню жертвенну працю у відзначенні цих сумних роковин. Віче закінчено відспіванням українського національного гимну.

Треба зазначити, що в цей день відправлено Богослуження з панахидами за жертви голодової смерти в укр. греко-кат. і укр. П. А. Церквах.

Напередодні Маніфестації місцева американська газета „Бріджпорт Пост" помістила два рази довші статті про нашу маніфестацію, як теж після маніфестації газета „Сондей Геральд" помістила коротке звідомлення.

В. С.

Честер, Па.

Громадське віче.

З ініціятиви філії УКК в Честер відбулося дня 26 квітня 1953, громадське віче, на яке запрошено керівника Ресорту Зовнішних Справ У. Н. Ради та її представника на ЗДА та Канаду д-ра Степана Витвицького.

Вічем проводив голова філії УКК п. Муляр, голова Н. Дому п. Гарасим, п. Іван Михайлів та п. Неділко, як члени, і п. А. Кобрин та п. Єдинак як секретарі.

Віче відкрив п. Муляр, привітав д-ра Витвицького і запросив до слова. По відспіванні американського гимну п. Пастернак при акомпаніяменті п. Велин, п. д-р Витвицький виголосив доповідь на тему: „Боротьба за українську державність".

На вступі доповідач привітав в імені У. Н. Ради стару іміґрацію, подякував за моральну і матеріяльну підтримку від 1918 року до тепер. З черги привітав нову іміґрацію, яка виеміґрувала з Рідного Краю з політичних причин та побажав, щоб її мрії про поворот на Рідну Землю якнайскорше здійснились.

Після того в довшій промові подав історію повстання У. Н. Ради, підчеркнув, що уряд Української Народної Республіки був визнаний в 1918-20 роках великодержавами та перед силою сусідів подався на еміграцію і тому в 1948 році політичні партії погодились, з правно-формальних причин, реорганізувати цей уряд, котрий і являється репрезентантом українського народу. Д-р Витвицький стверджує, що українську визвольну справу має репрезентувати на чужині один центр, бо якщо цих центрів буде два, то значить, що нема ніякого. Тому п. д-р Витвицький закликав до об'єднання всіх українських сил при Державному Центрі в боротьбі за Незалежну Соборну Державу.

З черги промовляв п. Михайлів. Він підчеркнув, що У. Н. Рада вдержує свої представництва в Англії, Франції, Італії, Швеції, Америці і Канаді і тому закликав до піддержки УНРади матеріяльними засобами.

П. Неділко прочитав довше звернення про піддержку УНРади, закликав до підпису позички Н. Раді да до заснування Т-ва сприяння УН Раді.

Після доповідей деякі присутні ставили питання, на які д-р Витвицький дав ясні відповіді. Збірка на фонд визвольної боротьби дала 106 долярів і 95 ц. Віче закінчилось відспіванням національногон гимну.

По вічу Союз Українок приймав п. д-ра Витвицького і запрошених гостей на спільній перекусці.

А. К.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРИ УВАН У ЗДА КОМІСІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ

Дня 9 травня 1953 року відбулось засідання ініціятивної групи, що її скликала УВАВ у ЗДА, для організації „Комісії при УВАН у ЗДА для Вивчення Історії Української Іміґрації в Америці". Участь у засіданні взяли: Михайло Ветухів, Ярослав Чиж, Семен Демидчук, Володимир Міяковський і Сергій Бервицький.

На цьому засіданні ухвалено заснувати при УВАН у ЗДА Комісію для вивчення історії української іміґрації в Америці. На голову Комісії обрано Ярослава Чижа, а секретарем Семена Демидчука. Доручено їм запросити до участи в працях Комісії ряд осіб, які вже визначилися своєю діяльністю у вивченні історії української іміґрації в ЗДА та її діяльности. Запляновано періодично скликати збори Комісії для заслухання і обговорення доповідей на підставі зібраних матеріялів, підготувати до друку ряд праць з історії української іміґрації в Америці та збирати і зберігати в УВАН у ЗДА відповідні архівні матеріяли. В ближчому часі намічено заслухати першу доповідь з історії української іміґрації в ЗДА.

Ню Йорк, 28 травня 1953 р.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Іван Костюк

СІРІЛИ У СУМЕРКУ ПІВНОЧІ ШАТРА...

(Пластове „Свято Весни" 30 — 31 травня 1953 р.).

І цим разом їх було чимало. А всі вони: юні, завзяті, розсміяні в них лиця. Вони ж „сонця ясного діти, вольного вітру брати"! Вони ж бо, „цвіт України і краса! Скобів орлиний їх рід!"

І як колись, давно на Батьківщині: Вони прибули звідусіль: „з'єдинені й міцні дружбою, щоби радіти танком, співом, грою, щоби братерства круг цупкий творити"... „І ніщо не стояло на перепоні. Ні дощ, ні віддалення, ні кошта дороги. Колись, на Батьківщині вони мандрували пішки, щоби зустрітись на Сагарі, Вубнищі, Маківці чи Лисоні. Тут, на американській землі — новому постої у їхніх мандрах, вони — прибувають хто власними, хто наймленими самоходами, автобусами. І все для того, щоби віддати поклін Батьківщині та привітати Весну. Батьківщині вони посилають свій бадьорий — юнацький салют співаючи: „Далека Ти, та близька нам кохана Вітчино!" А весні — вони складають пісні: „Вітай весно, вітай поміж нами! Ти втіху і радість приносиш, для всіх нас пластунів"...

А почалося вже в суботу, дня 30 травня. Звідусіль напливають автомашини. П'ять люксусових — прогулькових американських автобусів викидають зі своїх вигідних кадовбів понад 300 новиків, юнаків, старших пластунів та сеніорів. Решта прибувала особовими самоходами. Всіх разом по командному наказі з неділі — 428. А всі вони подібні до одного: веселі, бадьорі... А було й чому радіти: Бо й Господь був ласкавий тим разом та послав їм на переміну дощик й соняшну погоду з пречистим гірським, гострим повітрям, запахом свіжо скошеного сіна, лісу й... чудово - мрійливою ілюзією найрідніших Карпатських горбовин!

Далі йшло все по пластовому: після згори наміченої програми, з легким балаґаном, який одначе притаманний так усім подібним імпрезам на свіжому повітрі та ще в місцевості, яка вперше мала честь вгощати в себе так дорогих гостей. А й розкішна ця нова Пластова Оселя, що повстала неначе гриб після дощу! Бо прошу собі тільки уявити: ще перед роком ніхто й не думав про таку розкіш і вибагливість: мати власну оселю, власну стріху, власний терен, власний ліс, власні поляни, ставок, горбовину — та ще так дуже подібне це все до рідних сторін далекої та найдорощої в світі усім Батьківщини! І це все тільки за один рік і тільки за суворим твердим рішенням і бажанням добродіїв „Пласту": горстки українських патріотів, яким знову до помочі стали завжди готові до таких вчинків усі українські пластуни, що зараз замешкують в ЗДА.

Та, дозвольте, йдімо за програмою, встановленою командантом „Свята Весни" пластуном - сеніором, „Л. Ч." інж. Романом Рогожою, виконуваною бунчужним ст. пластуном - „Скобом" Юрієм Ференцевичем та написаною писарем — ст. пластуном-розвідчиком Ярославом Федуном.

Отже субота, дня 30 травня. Від год. 12 в полудне до пізньої ночі вся Оселя в Іст Четгем, Н. Й. дослівно була великим муровлищем. 6 великих приміщень, — будинків, всі місця й дороги для паркування автомашин, велика поляна, з високою щоглою на прапори та розбитими шатрами кипіли життям. Серед гущі пластових одностроїв чітко вирізнялися „цивілісти" а між ними, як гість голова УНС п. Дмитро Галичин з дружиною, інж. Мирослав Лепкалюк, д-р Володимир Бемко (нещодавній ще активний голова УДО в Австрії, ред. А. Друган від „Свободи", священики, батьки та рідня і знайомі пластунів, неменше раділи цьому муравлищу, ніж самі пластуни в одностроях.

О год. 6-тій ввечорі на великій поляні святочне відкриття з підняттям американського й українського прапорів та відспіванням обидвох національних гимнів. Сурма, накази, командні слова, вітання приявних, повідомлення про дальшу програму, перегляд частин і радість, веселість, пісні. А там в 9 годині вечора Святочна Ватра при великому багатті з неменш святочною програмою: співами, танцями, музикою, інсценізаціями і салютом Батьківщині. І знову: „Сіріли у сумерку півночі шатра, застиг у чорному безрусі ліс, лиш ясним промінням іскрилася ватра і сипала зорям привіт"...

Кінець Ватри і кінець програми. Ще слово Головного Команданта пластунів пл. сеніора інж. Яра Гладкого і сурма грає стрілецьке „На спочинок". Пластуни й гості з цупко стисненими руками, великим колом довкруги догаряючого багаття кінчають день молитвою Всевишньому стягненням з машту прапорів і міжнародним пластовим „Ніч вже йде". А там сотня вогників із електричних лямпочок творить чудовий образ на тілі заслуханої в пісні української молоді — серед гірської й лісової природи. Молодь й гості відходять до будинків на нічліг, а над поляною і всією оселею лунають ще бадьорі розмови. Великий, повний місяць викочується зпровола на тут і там ще захмарене небо. Холодний вітрець повіває й осушує замоклу від передполудневого дощу землю. Лише ще: Над ватрою постаті юні, хлоп'ячі, заслухані в золото слів, що лились, про славу минулу, про мрії гарячі — про волю, що прийде колись"... Це група пластунів, дижурних стійкових та тих, які ніяк не хочуть міняти шатро на вигідне полеве ліжко у просторих приміщеннях оселі. Це в них: „горіли завзяттям юнацькі очі і сила родилась в серцях". А там: „Погасло багаття, горіли ще мрії. Кінчила свій лет заворожена ніч. Далеко на Сході багріли обрії — Воскресній зірниці устріч"...

А в неділю, 31-го травня, вранці сурма піднімає всіх зо сну. Молитва, підняття прапорів на машті, теренові вправи, полеві заняття, Полеве Богослуження, що його відправляє пластун — сеніор, о. д-р Филимон Побігушка — пластовий духовник і о. проф. Микола Притуляк. Богослужебні пісні і високопатріотичні слова проповіді полевого капеляна в'яжуть усіх приявних з Творцем, якому посилають благальні слова молитви та Якому дякують за радість життя, що їх від Нього одержали.

По Богослуженні ще офіційна частина Свята — пластовий обіт перед пластовим прапором, пластові відзначення, підвищення, іменовання, гучні оклики „Скоб" на честь відзначених, ще слово головного команданта пластунів на честь голови Комітету Купна Пластової Оселі енергійного інж. Ореста Клюфаса та гучне „Слава" пластової братії, а там в 3-й годині після обіду зняття прапорів і закриття Свята — закінчують обильну програму цього традиційногпо святкування, яке стільки радости і втіхи залишає рік-річно в серцях молоді, гордости та вдячности для „Пласту" і його виховників батьків, та почуття добре сповненого обов'язку перед Богом і Батьківщиною в самих керівників і виховників цієї передової виховної організації української молоді.

З сумом роз'їздилися пластуни і їхні приятелі домів. Та всіх їх зв'язала на цьому святі дружба і віра в Краще Майбутнє.

І на закінчення: Гаряча подяка від пластунів належиться усім членам „Комітету Купна Пластової Оселі" в особах: інж. Ореста Клюфаса, Володимира Сушкова, Михайла Білоуса, Михайла Юзеніва й інж. Ярослава Войдуника за насправді високопатріотичне діло — доведення до кінця купна „Пластової Оселі" в Іст Четгем, Н. Й. І прохання: До пластунів: проводіть та самі збірайте дальші пожертвування на „Пластову Оселю"! До батьків: висилайте своїх дітей — пластунів на пластові табори, що цього року відбудуться в місяці липні і серпні в Іст Четгем! Одночасно не забувайте самі туди хочби раз заїхати та переконатися, де виховуються Ваші діти та куди йдуть пожертвовані гроші. До жертводавців: щира подяка за дотеперішні пожертвування та прохання не забувати і на майбутнє, а до всіх громадян прохання поінтересуватися блище виховною роботою „Пласту" і піддержувати його всеціло в його відповідальній виховній діяльності в користь та для добра української молоді.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Арґентині

ВИСТАВА „НАЙМИЧКИ"

Тов. „Відродження" гідно відзначило 45-ту річницю смерти славного нашого драматурга І. Тобілевича, виставою його драми „Наймичка" дня 28.3 53 р. у великому вірменському сальоні в Б. Айресі.

Вже спочатку треба сказати, що виставу було надзвичайно добре підготовлено. В її підготовку артисти вложили дуже багато праці. Згадати б тільки два факти: артисти грали на сцені без помочі суфлера і почували себе дуже певно, а прекрасні декорації приємно вражали око глядача. Виставу розпочато вчасно. Глядачі складалися із найсвідомішої верстви нашої колонії в Буенос Айресі. Не прибув саме той загал нашої еміґрації, що найбільше потребує того душевного корму, щоб не завмерти серед чужого моря.

В Уругваї

„СВЯТО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА" В МОНТЕВІДЕО

Заходами Т-ва „Відродження" і ДК-УНРаді, дня 28 березня 1953 р. о годині 20.30, влаштовано традиційне свято — Тараса Шевченка в сальоні „Атенео Популяр" в Монтевідео. Свято започаткувалось „Заповітом", що виконав хор Т-ва під орудою п. інж. Ф. Савчура. На програму склались: реферат українською мовою інж. Коваленка і еспанською мовою — пані Аніти Прончук. Хор Т-ва співав виключно пісні з творів Шевченка, а саме: „По діброві вітер віє", „Реве та стогне" і „Садок вишневий коло хати". П-на Галя Дзюба з чуттям віддеклямувала поему „Розрита могила", а п-на Оксана Савчур „Тарасову Ніч". Панна Марта Веґа відіграла на піяно кілька українських народних пісень, а між ними „Зоре моя вечірняя" з поеми „Княжна". Свято закінчилось співом „Не пора, не пора", після чого п. інж. Савчур зробив заклик про збірку на Укр. Національну Раду.

В Німеччині

ДОПОВІДЬ РЕКТОРА МІРЧУКА

В суботу, 28 березня ц. р. зібралося вузьке коло добірної публіки в елеґантних приміщеннях „Абендляндіше Академі" в Мюнхені, щоб заслухати доповідь проф. д-ра І. Мірчука на тему: „Рим, Візантія і Москва в змаганнях за духовий провід в східньо-европейському просторі".

Засідання відкрив президент Академії, князь Вальдбурґ. Одногодинна доповідь, виголошена прегарною німецькою мовою, прикувала увагу слухачів, бо прелеґент зумів представити тему живо та в насвітленні, що відбігає від трафаретних поглядів про культурну ролю Москви на Сході Европи.

Тема доповіді, яка в історичному аспекті заторкала пекучі для сучасности питання і відома німецьким колам особа прелеґента — притягнули слухачів із поважними іменами і становищами.

В дискусії заберали голос — проф. д-р Ф. Дельґер, віцепрезидент Баварської Академії Наук, спеціяліст в галузі візантинізму; проф. Штатміллер, що був керівником дискусії; ігумен монастиря Бенедиктинців в Альтайх, о. Емануель; о. Генеральний Вікарій Голинський; барон Болька фон Ріхтгофен; о. проф. Ціґлер, кол. декан теологічного факультету мюнхенського університету; професор д-р Вірер; д-р Траут, представники румунів, сербів і росіян. Останні не почували себе добре. Їх голоси в дискусії були менше речеві, зате більше поденервовані, а навіть агресивні. Дуже переконливі відповіди дали росіянам проф. Вірер (чех) та д-р Траут (німець).

Поставлена прелеґентом проблема та висловлення оригінальних тез викликало щире зацікавлення, і „Абендляндіше Академіє" буде повторювати свої наукові засідання зі східньо-европейською проблематикою.

В Канаді

БЕНКЕТ ДЛЯ АБСОЛЬВЕНТІВ КОЛЕҐІЇ СВ. АНДРЕЯ

Велике число гостей з міста Вінніпеґу прощало в четвер, 30-го квітня, в залі Катедри Пресв. Тройці, десятьох студентів і студенток, які цього року кінчать студії. Студенти й студентки мешкали в Колеґії св. Андрея. Вечеря була приготована відділом Союзу Українок Канади.

Визначними гістьми на вечері були: Митрополит Іларіон, Архиєпископ Михаїл, з Торонта; д-р І. Верхомин, з Едмонтону, і о. д-р С. В. Савчук, принципал Колеґії.

ВСЯЧИНА

ПАНІ АЙЗЕНГАВЕР ЗМІНИЛА ТЕХНІКУ ПРИЙНЯТЬ В БІЛОМУ ДОМІ

Пані Айзенгавер мусіла змінити техніку прийнять жінок у Білому Домі. Сталося це тому, що давніший спосіб громадного відвідування Білого Дому не дозволяв багатьом жінкам навіть подивитися на першу паню країни. Тепер пані президентова стоятиме на підвищенні в фойє в Білому Домі, а гості-жінки, входячи на візиту, зможуть принаймні її бачити. Пані Айзенгавер вітатиме гостей помахом руки, а деколи вона зможе сказати й кілька слів на привітання деяким жінкам. Щоб зрозуміти, чому заряджено такі зміни, то треба знати, що остання візита жінок до Білого Дому складалася з 3,000 осіб організації, що називається „Доньки Американської Революції"; а в других відвідинах брали участь 2,375 жінок-членів „Орієнтал Шрайн". При цій новій техніці відвидин мусить відпасти подавання руки.

ЕСТОНЕЦЬ, ЯКИЙ ПРИБУВ НА ШКУНІ ДО ЗДА, НАБУВ АМЕРИКАНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО

Естонець Арнольд Там, який 1946 на шкуні прибув до ЗДА, набув в Бруклині американське горожанство. Він 30 червня 1946 р. втік з-під Совєтів, і 9 вересня прибув до Флориди. Він заявив, що коли втікав від совєтської неволі вже тоді, то тільки мріяв про те, щоб стати американським громадянином, і тепер ця його мрія здійснилася.

11-РІЧНИЙ ХЛОПЕЦЬ ДІСТАВ ЗОЛОТУ МЕДАЛЮ

11-річний хлопець Павло Вайс дістав золоту медалю за те, що в листопаді минулого року врятував життя малій шкільній дівчині. Перед школою в Бронксі в Ню Йорку стояла ця дівчина і вибігла на вулицю перед пожежну машину. Вайс скочив за нею і відтягнув її з-перед авта, хоч і впав разом із нею на вулицю. Медалю він дістав в Вашингтоні, з рук віцепрезидента Річарда М. Ніксона.

СЛІПИЙ ПІЗНАВ СВОЇХ ГРАБІЖНИКІВ

Бруклинський суд судитиме 28-річну Мільдред Мек Карті за те, що недавно вона разом із якимось мужчиною ограбила Кальвіна Лова, який від уродження сліпий. Грабіжник-жінка сказала до свого товариша: „Ця праця не принесе нам клопоту. Він ніколи не зможе нас пізнати". Але помилилася, бо сліпець чув її голос, і тепер пізнає її по голосі та її дихавичнім кашлю.

СОБАКА Й ГАДЮКА ПІКЛУВАЛИСЯ П'ЯТЬ ДНІВ СПАРАЛІЗОВАНИМ ФАРМЕРОМ

63-річний фармер в місцевості Орляндо на Флориді мав два домашні пестунчики: собаку і гадюку, яку навчив бавитися з собачкою. В свойому горіховому саді фармер виліз на драбину, з якої впав та не міг рушитися, бо зломав хребет. П'ять днів лежав він на землі, а собака приносила йому на язиці воду, яку брала з відра, що стояло на подвір'ї. Гадюка ввесь час лежала біля фармера, який мучився в високій гарячці. П'ятого дня прийшов відвідати самотного фармера сусід, який перевіз його до шпиталю, де лікарі ствердили, що його стан „досить добрий".

ВОНА ВЧИЛА 52 РОКИ

Учителька панна Мінні Обермаєр в червні цього року піде на емеритуру, бо вона вчила 52 роки. Панна Обермаєр вчила в Відділі Дитячої Опіки, яка влаштувала в її честь чайний вечір в Комодоре Готелі, де їй вручать перґаменову почесну грамоту.

ГОРОБЧИХА ЖИВЕ 10 РОКІВ В ТОМУ САМОМУ ГНІЗДІ

На пожежній драбині одного будинку в Ню Йорку вже десять років живе в тому самому гнізді стара горобчиха, яка збудувала собі гніздечко в вазонку на квіти. Кожного року вона висиджує молоді горобчики, звичайно по сім кожного року, тільки 1952 р. горобчиха знесла була тільки двоє яєчок, з яких тільки одно було запліднене. Цього року вона знесла вже четверо яєчок. Ця горобчиха прилітає нормально до гнізда на св. Валентина. Стара горобчиха виглядає вже змучена і лінива на стільки, що не втікає з гнізда, коли до неї зближаються люди. Цікаве те, що, після закінчення материнських обов'язків, горобчиха залишає гніздо і вертається до нього аж на весну.

$8,245,800 ВІДШКОДУВАННЯ ДЛЯ ІНДІЯН

Секретар внутрішніх справ Даґлес МекКей повідомив, що схвалений контракт, на основі якого індіяни племен Ворм спрінґ і Умматілла дістануть від держави $8,245,-8000 за те, що в стейті Ореґон, де вони живуть, стратили можливість ловити лососі на річці тому, що там побудували велику греблю. Контракт підписали представники американської армії (Корпус інженерів) і секретар МекКей, який діяв в імені індіян.

ПІЗНАЮТЬ ЗЛОДІЯ ПО ЗУБАХ

Аґент Еф Бі Ай Герберт Аллісон промовляв на зборах Товариства Дентистичних Гіґієністів про те, яку ролю відограють зуби в пізнаванні злочинців. Він сказав, що зуби ніколи не зможуть заступити відтисків пальців, і не буде ніколи окремого бюра, де зберігали б форми людських зубів. Але пан Аллісон заявив, що бувають випадки, коли відтиски зубів помагають поліції викрити злодія. Один голодний злодій ограбував споживчу крамницю в місті Омага в стейті Небраска і вкусив собі кілька разів сиру, який стояв у крамниці. Поліція зловила цього злодія, але не могла довести, що саме він обікрав крамницю. Зубний технік зробив відтиски зубів і вони довели, що власник цих зубів їв сир в ограбленій крамниці.

АНГЛІЙСЬКА КОРОЛЕВА МАТИ НЕ БОЇТЬСЯ ДУХІВ

Англійська королева мати Єлисавета перенеслася до іншого замку, де має постійно мешкати. Сусіди цього замку вірять, що в ньому страшить дух якоїсь жінки, що мала там, колись дуже давно (замок цей має 347 років), згинути голодовою смертю. Шостирічний сусідній хлопець забув про дискрецію і запитав королеву: „Ваша Королівська Високосте, чи в вашому замку страшать духи?" Королева з усміхом відповіла, що ні.

СОЮЗОВЕ ВІЧЕ В ДЖЕРЗІ СИТІ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

що Союз для кожного члена — це насамперед його відділ та праця того відділу. Своєю оспалістю в громадській праці відділи УНС в поодиноких громадах втрачають те своє громадське значення й громадську вагу, яку вони завжди мали та які повинні мати й це відбивається неґативно теж і на організаційному стані. Багато активних рядових членів УНС, не маючи можливости проявитись в рямках своїх відділів через оспалість урядів тих відділів, шукають можливостей такого виявлення в інших організаціях, розпорошуючи свої сили й на тому тратить все наше громадське життя. Немає громадської активности, яка не вміщувалася б в широких рямках статуту УНС і використання тих рямок та великих можливостей і традицій УНС, при наявності нових творчих сил в нашій спільноті, надало б нового динамізму й небувалого досі розмаху в нашій громадській праці та в її кінцевих успіхах — твердив промовець.

Кілька живих прикладів на цю тему дав головний касир Роман Слободян в своїй доповіді про „УНС в минулому й сьогодні". Наша громада сьогодні не здає собі справи з усіх тих можливостей, що їх насуває УНСоюз та праця в його рямках. Хто тим інтересується, може легко переконатися, що більшість церков в наших громадах названі звичайно іменами патронів перших відділів УНС в тих громадах. Це тому, бо ці відділи будували ті церкви. Те саме відноситься до народних домів та майже до всього нашого народного дорібку в цій країні. Ці свої твердження доказував п. Слободян теж прикладами з місцевого життя, називаючи події й їх учасників, що деякі з них були приявні на вічу. Результатом тієї активности й тих зусиль поодиноких відділів є сьогодні незрівняна чисельність й фінансова сила УНСоюзу. Проте справжня сила УНСоюзу не в кількості його членів і мільйонах долярів його майна, але в ідейності та активності його членів. Насвітлівши та схарактеризувавши теперішній фінансовий стан УНСоюзу, зокрема згадавши про признання, яке дістав УНСоюз від державних контрольних властей, п. Слободян окремо з'ясував справу Союзівки, її завдання і можливості.

Данило Слободян опісля висвітлив цілу серію кольорових фотознімок із Союзівки в різних порах року, даючи відповідні виснення до фотографій. Приявні не скривали свого одушевлення будівлями й краєвидами цієї прекрасної оселі, святочне відкриття якої відбудеться з відповідною програмою в днях 4 і 5-го липня. З Джерзі Сити й з Байону будуть зорганізовані окремі прогулянки автобусами на те відкриття.

В дискусії, яка вив'язалася після доповідей та яка в поодиноких випадках мала навіть досить „гарячий" характер, вияснено низку дальших справ, зв'язаних з УНСоюзом та його активністю. Відповіді на запити давали обидва доповідачі та ред. А. Драган, що проводив вічем. Віче, яке започатковано американським гимном, що його відспівала Гелен Сенько, закінчено відспіванням українського національного гимну. Секретаріювали на вічу Неля Олсен і Микола Кормелюк. — Голос в дискусії забирали пп. Грабар, Костів, Бук, Домарацький, Попович, Кобринський Гіль та інші.

ПЕРЕГЛЯД ПРОЦЕСУ РОЗЕНБЕРГІВ

Ню Йорк. — Атомові шпигуни Джулюс і Етель Розенберґи, що призначені на страту 18 червня, звернулися з проханням про перегляд їхньої справи. Вони твердять, що Давид Ґрінґлас, головний свідок проти них, сам вкрав уран з Лос Аламас, Н. М. Оборонець засуджених твердить, що Д. Ґрінґлас затаїв свій вчинок під час судової розправи. Брат Давида і засудженої Етелі Бернард Ґрінґлас твердить, що Давид ще в 1946 році приніс додому (в Бруклині) уран, що його потім викинув у Іст Рівер. Інші докази оборони Розенберґів не приносять нічого нового в порівнянні з попередніми твердженнями. Розгляд нових доказів буде проведений перед суддею Ірвінґом Кауфманом в найближчому часі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ТОМАСТОН, КОНН. — Тов. Укр. Січ, відд. 421 буде мати збори в суботу, 13. червня, о год. 8. ввечорі на Проспект вул. — І. Накони, предс.; М. Шипінк, кас.; Ю. Береза, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Т. Шевченка, відд. 349 відбудуться в неділю, 14. червня, о год. 2. по полудні в домі Лісного. — І. Шеґера, предс.; Д. Федина, кас.; М. Лісний, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Т-во Український Народний Дім, від. 316, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в четвер, 11. червня, о год. 8-ій ввечорі. Проситься всіх членів прибути на збори, де буде звіт контрольної комісії за останніх шість місяців. Рівнож є деякі справи до вирішення. Хто з членів ще не дав датку на Союзівку, просимо принести цього місяця. — Н. Магомет, предс.; В. Гнатків, кас.; В. Гавриляк, фін. секр.; В. Гурянський, рек. секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Запорозька Січ, від. 155 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в п'ятницю, 12. червня, в год. 7. ввечір, в залі де звичайно. Проситься членів прибути на збори, тому що при плаченні місячних вкладок будуть роздавати дивіденди. Рівнож пригадується членам що збірна прогулька до Kerhonkson, N. Y. на оглядини „Союзівки" буде 2. серпня ц.р. Білет босом в обидві сторони коштує $3.00 від особи. Члени і членкині, які хотіли б їхати, проситься зголосити на зборах або по зборах до секретаря найдалі до 20 червня, тому що уряд мусить знати, скільки замовити босів. Довгуючих членів проситься вирівнювати свої залеглости. — І. Будняк, предс.; І. Макар, кас.; М. Чумер, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Мир", відд. 324, повідомляє своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться в суботу, 13. червня, о год. 8. ввечорі. Проситься всіх членів прибути громадно і вирівняти залеглі членські вкладки. — О. Горохівський, предс.; Н. Буряк, кас.; І. Струк, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Відділ 219, Тов. ім. М. Грушевського повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 13. червня, о год. 7. ввечір, в залі під ч. 675 South 19th St., Newark, N. J. Всі члени повинні явитися на зборах і наладнати справу з вкладками. — Уряд.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. „Сокіл", від. 336, відбудуться в неділю, 14. червня, о год. 1. по полудні, в Укр. Нар. Домі. Проситься членів прийти на збори та при цій нагоді вплатити належні вкладки. Я. Дзядига, рек. секр.

БРОНКС, Н. Й. — Відділ 210 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 13. червня, в год. 8. ввечорі, в Домі 1243 Пюрітан Евеню. Просимо всіх прийти на час, бо є багато справ до полагодження — І. Франко, предс.; М. Яйко, кас.; М. Франко, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Повідомляється, що місячні збори ім. І. Франка, 334 відділ, відбудуться в неділю, 14. червня, о год. 1. по полудні в залі У. Н. Дому 2255 West 14th St. Проситься всіх членів бути на цих зборах. — Н. Задорецький, предс.; С. Морозович, фін. секр. Й. Марціняк, рек. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. червня в Союзовій залі при 845 N. Western, о год. 12 в полудне. Проситься членів прийти на час і вирівняти свої залеглості, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Г. Вобик, предс.; І. Мамок, кас.; М. Семків, секр.

ОЛІЕН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 363 подає до відома своїм членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 14. червня, о год. 1:30 по полудні. Проситься всіх членів прибути бо маємо важну справу до полагодження по помершім члені, як і 40-літній ювілей Тов. Справи важні, тому присутність всіх членів конечна. — Г. Підскальний, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, відд. 367 відбудуться в неділю, 14. червня, в церковній залі, о год. 1:30 по полудні. Проситься, щоб члени прибули на збори, бо є важні справи як справа ювілею. Більшість членів має голосувати за ухвалами. Старайтесь про оголошення до Ювілейної Книги. —М. Сорохтей, предс.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

КЕМПБЕЛ, О. — Тов. Сокіл відд. 218 буде мати піврічні збори в неділю, 14. червня, о год. 2. по полудні, в Нар. Домі, 165 Gordon Ave. По піврічнім справозданні уряду і контролі будуть важні справи до полагодження. Проситься всіх прийти на ці збори а довгуючих вирівняти членські вкладки. Хто не прийде на збори, заплатить кару після річної ухвали. — М. Ткачишин, предс.; М. Стахура, секр.-кас.

БОФАЛО, Н. Й. — Збори Бр. Св. І. Хрестителя, відд. 304 відбудуться в неділю, 14. червня в год. 7. ввечорі. Проситься членів явитися на збори та вирівняти свої вкладки. — М. Гнатик, секр

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ Й ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

Посмертні Згадки

✝

КСЕНЯ МОСТОВА, довголітня членкиця Тов. Запорозька Січ, Відділ 367 УНСоюзу померла на 52 році життя по довшій й тяжкій хворобі 27-го травня 1953 р. Покійна родилася у Гнавовода, Підгайці, Галичина. Полишила в смутку мужа Михайла, сина Івана, братів Андрія й Івана Сумбрила з Сиракюз, Н. Й., й дві сестри Анну Пастир з Сиракюз, Н. Й., й Марію Пастушин з Обори, Н. Й. Похорон відбувся 1. червня при участи Родини, Членів Тов. Запорозька Січ й Знайомих з церкви св. Йосафата на цвинтар Holy Sepulchre. — В. Й П. В. Попович, секр.

✝

З глибоким жалем повідомляємо, що в п'ятницю, дня 5. червня 1953 р. упокоїлася в Бозі проживши 69 літ Наша Найдорожча й Незабутня Мама, Бабуня й Сестра.

бл. п. Анна Марія з Левицьких Ганкевичева,

вдова по бл. п. о. Михайлові, колишньому парохові сіл Пороги, Звиняч, Білявинці.

Похорони відбудуться у вівторок 9. червня 1953 р. о год. 9-тій рано з каплиці П. Яреми, 129 Е. 7-ма вул., до церкви св. Юрія в Ню Йорку.

Горем прибиті

Доньки: Ярослава, Марія, Анна, Віра.
Сини: Софрон, Юрій, Роман, Петро.
Сестра: Марія.
Брати: Володимир, Мирон, Василь.
Невістки: Ірина, Анна.
Внуки: Софрон, Юрій, Роман, Віра, Марія, Марта.

ПОДЯКА

Дня 26. квітня 1953 р. відбувся в Ню Бритен, Конн. Концерт присвячений М. Лисенкові і Г. Артемовському під патрон. філії УКК на церковній залі. Я почуваютя до милого обов'язку подякувати в імені ансамблю п. Ант. Хлєбовичеві за винагороду в сумі $50.

Л. Рейнарович, опер. співак.

ТАРЗАН, ч. 3084. Бойовий крик.

"IF I CAN CAPTURE TOOM," TARZAN MURMURED, "WE CAN BARGAIN WITH HIM—HIS LIFE FOR WHATEVER WE WANT."

AS TARZAN DROPPED LIGHTLY INTO THE PEN, A LOW, WEIRD CRY CAME FROM AN OPEN WINDOW BEHIND HIM. INSTANTLY, OOGA'S HEAD LIFTED.

THE GREAT CAT BOUNDED INTO THE MOONLIGHT AND LEAPED FOR THE APE-MAN IN SILENT, DEADLY FURY, AS ONCE MORE CAME THE LOW, WEIRD CRY.

3084

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

„Я можу схопити Тума", шепотав Тарзан. „Ми можемо торгувати ним і його життям, за що тільки ми хотіли б".

Коли Тарзан обережно ввійшов до лігва, низький тасмничий крик пролунав з вікна ззаду за ним. Негайно піднялася голова Уґи.

Великий кіт піднісся у місячному світлі і мовчки скочив, у смертельній люті, до мавполюдини, коли пронісся ще один низький таємничий крик.